

## Po stopách Slovanov

Paolo Di Vico (Nitra)

Marcello Garzaniti: *Gli slavi. Storia, culture e lingue dalle origini ai nostri giorni*. Roma: Carocci, 2013. 473 pp. ISBN 978-88-430-6807-4.

Poznanie slovanského sveta a prúdov, ktoré v ňom prebiehajú a ktoré ho formujú, zodpovedá poznaniu veľkej časti európskej kultúry, a to už od 9.–10. storočia, kedy sa v dejinách objavili Slovania a na vytýčenie vlastnej historickej cesty až k súčasnosti si vybrali latinsko-germánsku a byzantskú oblasť, charakterizovanú významným vplyvom a vývojom. Homogénnosť slovanskej skutočnosti sa tak začala postupne rozplývať, vznikali diferencované reality, podstatné pre hlbšie pochopenie dejín Európy, avšak napriek tomu často opomínané kvôli oneskorenému šíreniu myšlienky štátnosti v týchto končinách. Ak však skúmame presadenie sa slovanských kultúr v rozšírenej historickej perspektíve, stávajú sa svedkami vyprofilovania sa dejín štátov, často postavených proti sebe a napriek tomu nevzdávajúcich sa myšlienky spoločnej slovanskej civilizácie, ktorá práve vďaka tomu, že je braná do úvahy ako celok, umožňuje pozorovať jej rôznorodé zložky univerzálnejším spôsobom, orientovaným hlavne na obsadenie vlastného pevného miesta v európskom kontexte.

Dejiny slovanských národov stále balansujú medzi dvoma protikladnými pólmi, pričom nikdy úplne nevstupujú do žiadneho z nich, teda ani do obzoru vymedzeného štátnymi hranicami a ani do opačného pólu vedeného panslavistickou ideológiou, ktorá hlavne z politických dôvodov poznačila rôzne skoršie historické obdobia. Nemožno zabudnúť ani na prínos iných národov a kultúr do slovanskej evolúcie, ale bez toho, aby sme podstúpili riziko považovať dejiny európskej civilizácie pre jej aspekty kultúrneho a sociálneho pokroku za výhradnú výsadu Západu, ktorému sa menšinové kultúry, hoci v slovanskom prípade takými neboli, postupne prispôbovali. Z uvedeného vyplýva takmer okrajová pozornosť venovaná

Východnej Európe, ako územia zažívania toho, čo už bolo vyskúšané a pochádzalo zo Západu, ktorá viedla k interpretačným rozporom a zároveň odhalila potrebu väčšieho a lepšieho chápania histórie takzvaných marginálnych území, tak ako aj ich tendencie k europeizácii a k zachovaniu vlastných pôvodných charakteristík, europeizácii poňatej ako vôli nadviazať na spoločné inklinácie, ktorá nemá byť pochopená ako len čisté napodobňovanie a prispôbovanie sa modelom dovezeným odinakiaľ.

Predložená práca slavistu Marcella Garzanitiho si kladie za cieľ definovať základné smery kultúrno-historickej slovanskej evolúcie, pričom obracia pozornosť na osudy jednotlivých národov a zároveň na spoločne zdieľaný základ, inšpirovaný dvoma hlavnými smermi, ktorými sa slovanské kultúry vybrali. Ide samozrejme o hodnotenie na základe ich inklinácií k latinskému Západu alebo k byzantskému Východu, pričom sa uznáva príslušné a už tradične zaužívané pomenovanie latinská *Slavia* a ortodoxná *Slavia*, identifikujúce dve odlišné dynamické evolúcie, ktoré však nedokážu zachytiť slovanský svet v jeho plnom bohatstve a rozmanitosti. Za týmto účelom autor radšej sledoval nielen lingvistické a literárne cesty, ale v celkovom zobrazení reálnu civilizáciu aj s cieľom nájsť kultúrne tendencie, ktoré by umožnili pochopiť spôsoby správania sa a situácie, ktoré pretrvávajú až do dnešnej doby. Celkový príbeh Slovanov je členený podľa presného historického kritéria, vychádza zo spoločného pôvodu a striktnou chronologickou progresiou určuje procesy, ktoré nasledovali jeden za druhým a boli prínosom pre posilnenie slovanskej reality, ktorá na historickej scéne už bola roztrieštená. Samozrejme, boli zvolené prístupové kľúče vhodné pre interpretáciu tejto rozsiahlej výskumnej sféry, ktoré boli identifikované v kultúrnych a nábo-

ženských prúdoch a v lingvistických otázkach, analyzovaných aj v ich nevyhnutnom prepletení sa na pozadí filozofických, spoločenských a teologických prvkov. Uvedené tendencie premietnuté na obzvlášť dlhý a komplexný časový oblúk sú naznačené najmä so zámerom určiť ich význam v širokom európskom kontexte, pričom sa autor sústreďuje na podstatné otázky, ktoré sú skúmané používaním výsledkov pochádzajúcich z multidisciplinárneho prístupu.

Vďaka svojej koncepcii tvorí Garzanitiho kniha kultúrnu syntézu venovanú multidisciplinárnym cieľom a umožňuje prístup k informáciám špecialistom z rôznych vedeckých domén (lingvistom, literátom, historikom), ako aj neodbornému zvedavému čitateľovi cítiacemu potrebu spoznať sugestívny a fascinujúci svet, bohatý na podnety a myšlienky, svet ktorý sa nám odhaľuje nie ako vzdialená a oddelená skutočnosť, ale ako súčasť európskej kultúrnej panorámy.

---

**Mgr. Paolo Di Vico**

Katedra romanistiky  
Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre  
Hodžova 1, 949 74 Nitra, Slovensko  
pdvico@ukf.sk